

CZU: 94:061.12(478)"1949/1950"

CONSTITUIREA FILIALEI MOLDOVENEȘTI A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A URSS (1949-1950)

Ion Valer XENOFONTOV

*Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” a AȘM,
Facultatea de Istorie și Filosofie a USM*

Pe baza materialelor de arhivă este prezentat contextul politic, ideologic, administrativ al reorganizării structurii academice din Moldova sovietică. Subiectul este abordat prin prisma viziunilor autorităților centrale (ale Moscovei) și ale celor de periferie (ale Chișinăului). Sunt scoase în evidență elemente de ingerință a factorului politic și ideologic în sistemul de administrare a științei. Procesul de „reformare” a purtat amprenta timpului, a epocii staliniste.

Cuvinte-cheie: *Baza Moldovenească de Cercetări Științifice, Filiala Moldovenească, Academia de Științe a URSS, cercetare, știință, politică, ideologie, savanți, postbelic, RSS Moldovenească, Uniunea Sovietică.*

ESTABLISHING THE ACADEMY'S MOLDOVAN BRANCH THE SCIENCES OF THE USSR (1949-1950)

The political, ideological, and administrative context the reorganisation of academical structure in Soviet Moldova was presented relying on archives materials. The subject was reflected through the central (Moscow) and periphery (Chisinau) point of view. The author emphasised the interference of political and ideological factor in administrative structure of science. The reforming process beared the means of time, the marks of staliniste epoch in which this process developed.

Keywords: *The Moldovian Base of Scientific studies, Moldovian Branch, Academy of Science of USSR, research, science, politics, ideology, researchers, postwar, Moldovian Soviet Socialist Republic, Soviet Union.*

Ca și în alte domenii de activitate, factorii politici și ideologici sovietici s-au implicat în mod direct în tematica de cercetare, selectarea cadrelor, asigurarea logistică, reorganizarea instituțională în toate republicile unionale. Prin crearea Bazei Moldovenești de Cercetări Științifice a Academiei de Științe a URSS (1946) s-au format premisele necesare conectării instituției de cercetare din RSS Moldovenească la un organism academic unic, cel al Academiei de Științe a URSS.

La sfârșitul anilor 1940, în componența Academiei de Științe a URSS activau nouă baze de cercetări științifice: Moldovenească, din Kolsk – „S.M. Kirov”, Orientul Îndepărtat – „V.L. Komarov”, RASS Komi, Karelia, Daghestan, Sahalin, Iakutia, Crimeea [1, f. 192]. În 1949 aceste instituții au trecut prin reorganizări instituționale. Astfel, conform Hotărârii nr.3718 din 9 septembrie 1949 „Cu privire la îmbunătățirea situației materiale a angajaților filialelor și bazelor de cercetări științifice ale Academiei de Științe a URSS” a Sovietului de Miniștri al URSS și potrivit Hotărârii din 6 octombrie 1949 a Prezidiului Academiei de Științe a URSS „Cu privire la stabilirea pentru filialele și bazele de cercetări științifice a unei denumiri unice: Filiala Academiei de Științe a URSS”, bazele de cercetări științifice au fost transformate în filiale [2, f. 193]. Se considera că aceste transformări instituționale au fost realizate „la indicația tovarășului Stalin” [3, f. 1]. A fost constituit Sovietul Filialelor Academiei de Științe a URSS, organul de coordonare a acestor schimbări instituționale.

Drept urmare a acestor decizii, a fost constituită și Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS. Pentru a pune în aplicare această decizie, la Chișinău a fost întocmit un proiect al noii structuri academice. A fost elaborat un demers privind identificarea posibilelor resurse de completare a statelor de personal și a fondurilor de salarizare [4, ff. 127-128].

În literatura de specialitate subiectul a fost abordat tangențial [5-12]. Pe baza documentelor depistate în Arhiva Națională a Republicii Moldova (Fondul P-2848), în Arhiva Organizațiilor Social-Politice ale Republicii Moldova (Fondul 51) și în Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei (Fondul 1)* vom analiza activitatea Filialei Moldovenești pe parcursul anilor 1949-1950.

Între 1949 și 1954, președinte al Filialei Moldovenești a fost numit membrul-corespondent (1943) al Academiei de Științe a URSS P.Baranov (1892-1962). De fapt, activitatea instituției era coordonată în mod

* La selectarea documentelor de arhivă au contribuit dr. hab. Constantin Manolache, dr. Mitru Ghițiu, Iulian Salagor, cărora le mulțumim și pe această cale.

nemijlocit de Iachim Grosul, candidat/doctor în istorie, vicepreședinte al Filialei Moldovenești, care cumula și funcția de șef al Catedrei de Istorie a URSS la Universitatea de Stat din Chișinău.

Sovietul Filialelor I-a invitat pe I.Grosul la Moscova, să prezinte documentele de reorganizare a Bazei Moldovenești. La Moscova au fost operate anumite schimbări în proiectul elaborat la Chișinău.

La 1 decembrie 1949, Biroul Sovietului Filialelor Academiei de Științe a URSS I-a informat pe G.Rudi, președintele Sovietului de Miniștri al URSS, și pe N.Coval, secretarul CC al PC (b) al Moldovei, despre adoptarea proiectului structurii Filialei Moldovenești a AȘ a URSS și solicita opinia autorităților de la Chișinău referitoare la conținutul acestuia până la confirmarea documentului de către Prezidiul Academiei de Științe a URSS, deci până la data de 15 decembrie 1949. Se solicita ca autoritățile să ia în calcul necesitatea asigurării institutelor și secțiilor de cercetare cu cele necesare, să stabilească structura organizatorică, resursele financiare, utilajul, statele de personal, amplasarea laboratoarelor, a bazelor experimentale și a spațiilor pentru colaboratori „având în vedere că ultimii pot fi delegați de Academia de Științe din centru” [13, f. 109].

Ca urmare a acestui document, la 7 decembrie 1949 a fost convocată consfătuirea de pe lângă președintele Sovietului de Miniștri al RSS Moldovenești, la care a fost pusă în discuție problema Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS. Potrivit proiectului structurii instituționale, propus de I.Grosul, Filiala urma să includă noi institute: Institutul de Istorie cu subdiviziuni; Institutul de Limbă și Literatură cu subdiviziuni; Institutul de Pedologie cu cinci subdiviziuni, Institutul de Genetică și Biologie cu subdiviziuni, Grădina Botanică, cu statut de institut, urma să includă Secția de mecanizare și electrificare a gospodăriei sătești, laboratoare; Secția de zoologie și agrobiologie; Secția editorială și o bibliotecă științifică. A fost propusă majorarea statelor de personal cu până la 450 de persoane. La această ședință au fost conturate două tendințe în amplasarea structurilor de cercetare. I.Grosul considera că toate organizațiile Filialei trebuie să fie concentrate la Chișinău, iar G.Rudi pleda pentru faptul ca acestea să fie repartizate în mai multe localități din Moldova sovietică. I.Grosul a pus în discuție problema asigurării cercetătorilor cu spațiu locativ, concluzionând că „dacă nu-i vom asigura cu apartamente, savanții nu se vor angaja la noi” [14, ff. 1-8; 15, f. 127]. În vederea asigurării activității științifice a Filialei Moldovenești cu utilaje, Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești i se solicita alocarea unui milion de ruble [16, f. 119].

Până a fi pus în practică noul proiect, Filiala Moldovenească a mers pe formula continuității instituționale a Bazei Moldovenești. La 9 decembrie 1949 Filiala Moldovenească avea în componență Institutul de Istorie, Limbă și Literatură, șapte sectoare (botanică, geologie, viticultură și pomicultură, pedologie, zoologie, energetică, economie și geografie) și o stație seismică [17, f. 220].

La 13 decembrie 1949 a fost aprobată Hotărârea Biroului CC al PC (b) M „Cu privire la organizarea Filialei Moldovenești a AȘ a URSS”. Acest document prevedea înstituirea unei noi structuri organizaționale (Institutul de Istorie, Institutul de Limbă și Literatură, Institutul de Pedologie, Viticultură și Vinificație, Institutul Agrobiologic, Grădina Botanică, secțiile: geofizică cu stație seismică și birou antiseismic, chimie și geochimie cu laborator analitic, economie, mecanizare și electrificare a gospodăriei sătești, zoologie și hidrobiologie, fitopatologie), repartizarea blocurilor administrative, noile state de personal (în total: 387 de unități), repartizarea a 40 de apartamente pentru angajații Filialei [18, ff. 55-56, 113-114]. La 25 ianuarie 1950, structura Filialei Moldovenești a AȘ a URSS a fost aprobată de Prezidiul AȘ a URSS [19, ff. 106-108]. La 16 februarie 1950, A.Diordița, ministrul Finanțelor al RSS Moldovenești, își da consimțământul cu privire la schimbul reciproc de producție științifică editată în cadrul Filialei Moldovenești a AȘ a URSS și în alte instituții științifice [20, f. 3].

În linii generale, propunerile de la Chișinău au fost acceptate de Moscova. La 18 iulie 1950, crearea Filialei Moldovenești a AȘ a URSS a fost confirmată de Sovietul Miniștrilor al URSS. A existat totuși o excepție: ideea divizării Institutului de Istorie, Limbă și Literatură în Institutul de Istorie și Institutul de Limbă și Literatură, susținută inițial de Academia de Științe a URSS, nu a găsit sprijinul necesar la guvernul unional, și, implicit, forumul științific unional și-a retras susținerea [21, f. 239]. Mai mult ca atât, I.Ceban, directorul instituției, susținea că numărul de unități în statele de personal s-a redus, iar realizarea planului de lucru s-a dovedit a fi dificilă [22, f. 28].

De menționat că reorganizările din cadrul Filialei Moldovenești erau în permanență în vizorul structurilor de profil centrale. De exemplu, între 5 și 15 iulie 1950, V.Rubin, doctor în științe biologice, a fost delegat pentru a acorda un suport metodico-științific Filialei Moldovenești în privința organizării Institutului de Pedologie, Viticultură și Vinificație [23, f. 228].

Și activitățile științifico-editoriale erau monitorizate de structurile centrale. La 5 septembrie 1950, Planul editorial pentru anul 1950 al Filialei Moldovenești a fost aprobat de Biroul Consiliului editorial al AȘ a URSS [24, f. 289].

Odată cu instituirea noii structuri au fost aprobate stările de personal, efectuate schimbări în componența administrației etc. Astfel, la 13 octombrie 1949 N.Topor, candidat în științe geologo-mineralogie, a fost confirmat în funcția de șef al Sectorului de geologie al Filialei [25, f. 199]. M.Iaroșenco a fost eliberat, din propria inițiativă (de fapt, intuim, a fost presat, a se vedea textul de mai jos!) din funcția de secretar științific al Bazei Moldovenești [26, f. 82v].

La 1 decembrie 1949, componența națională și partinică a cadrelor științifice titulare și cumularde ale Filialei Moldoveneștii următoarea:

- a) Un membru titular al Academiei de Științe Agricole a URSS, membru al PC (b): Nicolae Dimo – moldovean.
- b) Cinci profesori, neafiliați politic: Vladimir Andreev, cumular, doctor în științe biologice, Nicolai Derevițchi, titular, doctor în științe agricole, Dmitire Șutov, titular, candidat în științe biologice, Valentin Grimalschi, cumular, doctor în științe agricole – ruși; Mihail Pavlov, cumular, doctor în științe fizice – moldovean.
- c) Cinci cercetători științifici superiori, membri ai PC (b): I.Grosul, candidat în științe istorice, Semion Afteniuc, candidat în științe istorice, Ivan Ceban, candidat în științe filologice, Fecla Cojuhari, candidat în științe filologice, Filip Grecul, candidat în științe istorice, patru titulari și un cumular – moldoveni.
- d) Doi cercetători științifici superiori, neafiliați politic: Nicolae Topor, candidat în științe geologo-minerale și Nicolae Corlăteanu, candidat în științe filologice – moldoveni;
- e) Șapte cercetători științifici superiori, membri și candidați ai PC (b): Serghei Ivanov, candidat în științe biologice, Bronislava Ivanova, candidat în științe biologice, Nicolae Mohov, candidat în științe istorice, I.Meșeriuc – ruși; Revolda Fedotov, candidat în științe tehnice – evreică; Nicolai Iacubanis, docent – ucrainean; Atunean Petrosean candidat în științe agricole – armean.
- f) Șapte cercetători științifici superiori, neafiliați politic: Tatiana Gheideman, candidat în științe biologice – rusoaică; Ilia Caniveț, candidat în științe agricole, Nicolai Berezneacov, candidat în științe istorice, Nicolai Macovețchi, candidat în științe agricole, Andrei Borș, candidat în științe filologice, Mihail Iaroșenco, candidat în științe biologice – ucraineni; Marc Zaslavski, candidat în științe geologo-mineralogice – evreu.
- g) Un cercetător științific inferior, membru al PC (b): Macari Radul – moldovean.
- h) Șapte cercetători științifici inferiori, neafiliați politic: Nicolai Romanenco, Ion Șesteacov, Dmitrie Batrânsea, Maria Ipati, Vasili Coroban, Nichifor Nicolaev, Gavriil Popovschi – moldoveni.
- i) Șapte cercetători științifici inferiori, membri și candidați ai PC (b): Anton Ablov, Nicolai Pozdenco, M.Constantinov, Grigorii Smirnov, Eugen Russev, Lidia Pojarisscaia – ruși; Mihail Tâmcu, Mihail Nichitiuc – ucraineni.

j) Zece cercetători științifici inferiori, neafiliați politic și membri ai PC (b): Vladimir Șubrnetchi, Gheorge Costic, Gheorghe Bogaci, Serghei Vznuzdeav, Claudia Evseev, Nina Dmitriev – ruși; Efim Naghirneac, Ivan Coșelnic – ucraineni; Srul Levit – evreu; Vasili Uzun – bulgar.

k) 14 laboranți, neafiliați politic și membri ai PC (b): ruși – 4, ucraineni – 1, evrei – 4, moldoveni – 3, belaruși – 1, bulgari – 1.

l) Șase angajați ai bibliotecii, neafiliați politic: ruși – 4, evrei – 2.

m) Doi contabili, unul candidat și unul membru al PC (b): rus – 1, evreu – 1.

n) 37 de angajați în Secția administrativ-gospodărească – 2 membri de partid și 35 neafiliați politic: ruși – 15, moldoveni – 11, ucraineni – 7, evrei – 2, alte naționalități – 2 [27, f. 75; 28, ff. 7-12; 29, f. 5].

Cu alte cuvinte, numărul total de persoane angajate la Filiala Moldovenească constituia 113, inclusiv 3 cumularzi: ruși – 28, moldoveni – 21, evrei, ucraineni – 8 ș.a.

La 1 ianuarie 1950, în cadrul Filialei Moldovenești activau un membru titular al Academiei de Științe Agrare a URSS, doi doctori și 20 de candidați în științe [30, f. 5]. O problemă acută referitoare la resursele umane era angajarea cercetătorilor științifici în activități didactice sau de alt gen (cumularzi), fapt ce a generat „dezorganizări în lucrul de bază și neîndeplinirea planurilor tematice” [31, ff. 21-22].

La sfârșitul anului 1949, angajații Filialei Moldovenești erau repartizați în trei edificii cu 39 de birouri de serviciu, cu o suprafață totală de 782 m².

1. Prezidiul Filialei Moldovenești, serviciul gospodărie, contabilitatea, secretariatul, sectorul de pedologie și laboratorul de pedologie erau amplasate în 10 birouri (210 m²) în edificiul de pe strada Jukovski, nr.21.

2. Sectoarele de botanică, pedologie, viticultură, geologie, economie, zoologie, energetică și asigurare cu apă, biblioteca, domiciliile ale patru angajați (4 camere) erau amplasate în 21 de birouri (392 m²) în edificiul de pe strada Podolsk, nr.42.

3. Institutul de Istorie, Limbă și Literatură cu biblioteca erau amplasate în opt birouri (180 m²) în edificiul de pe strada Comsomolskaia, nr.52 [32, f. 61; 33, ff. 61-67].

În contextul în care se miza pe o majorare a statelor de personal în anul 1950 – 386/387 de persoane, erau solicitate 166 de birouri cu o suprafață totală de 2630 m², cu indicarea adreselor, majorări financiare pentru știință etc. [34, f. 3, 8, 14-16, 32-34, 62, 95-96; 35, ff. 62-63]. Totodată, era nevoie de spații de locuit pentru angajații Filialei Moldovenești. Astfel, în vara anului 1950, P. Baranov, președintele Filialei Moldovenești, i-a adresat o scrisoare lui L.I. Brejnev, secretarul CC al PC (b) al Moldovei, privind necesitatea soluționării problemei locative pentru angajații instituției academice [36, ff. 60-61].

Autoritățile urmăreau cu atenție originea socială, etnică, locul nașterii, parcursul biografic al colaboratorilor Filialei. Despre I. Grosul se afirma că este „un moldovean din raioanele de răsărit”; despre N. Topor – că „ru-dele apropiate, mama și sora, se aflau peste hotare / România”, iar „tovarășul Topor, geolog cărturar, a promis că și în viitor va fi un cercetător științific serios în domeniul geologiei”. Lui M. Iarșenco i se imputa că în trecut a fost membru al unui partid de orientare naționalistă, fapt care, în opinia noastră, l-a forțat pe acesta să renunțe la funcția de secretar științific al instituției. În același rând, lui E. Naghineac, cercetător științific al Sectorului de economie, ucrainean, absolvent al Universității din Iași (1936), i se reproșa că „până în 1940 a locuit în Basarabia și a făcut parte din partidul profascist Frontul Renașterii Naționale” [37, f. 221].

Activitatea științifică a Filialei pentru anul 1949 a fost considerată de Consiliul științific, întrunit la 8 decembrie același an, „drept una corectă” și „orientată spre implementarea în practică a marelui plan stalinist de transformare a naturii” [38, f. 1]. În cadrul instituției s-au desfășurat două sesiuni științifice; Institutul de Istorie, Limbă și Literatură a organizat o sesiune de comunicări consacrate celei de-a 25-a aniversări a RSS Moldovenești; au fost editate 50 de lucrări științifice cu un volum total de 200,5 coli de autor; au fost ținute 140 de lecții; publicate în presă 36 de articole, au fost oferite 516 consultații în diverse domenii ale economiei.

Printre carențele constatate în activitatea Filialei au fost semnalate: insuficiența de cadre științifice calificate (candidați și doctori în științe); de spațiu; control asupra calificării personalului; critica slabă a lucrărilor editate [39, ff. 2-4; 40, 1].

Dacă în prima jumătate a anului 1950 au fost definitivate documentele de reorganizare a Filialei Moldovenești, în a doua jumătate a anului au avut loc modificări potrivit noii structuri aprobate de instanțe. Filialei Moldovenești i-au fost date 700 ha pentru baza experimentală și pentru construcția viitoarei Academii de Științe a RSS Moldovenești și 100 ha – pentru amenajarea Grădinii Botanice. A fost asigurată baza tehnico-materială a noului laborator de chimie analitică și a Secției de geochemie.

Potrivit Planului republican de cercetări științifice în RSS Moldovenească pentru anul 1950, Filiala Moldovenească avea în tematica de cercetare: eroziunea solului [41, 3], studii pedologice, cercetarea florei Moldovei, cercetarea viticulturii și vinificației, aclimatizarea culturilor citrice și a altor culturi subtropicale (lămâia, ceaiul, eucaliptul) (sic!), valorificarea potențialului economic al râurilor mici, protecția plantelor, utilizarea resurselor acvatice în scopuri economice, utilizarea energiei regenerabile, perspective de specializare a economiei rurale, elaborarea unui manual de istorie a Moldovei etc. [42, ff. 50-64]. Consiliul științific al Filialei Moldovenești examina și aproba planurile tematice de cercetări științifice pentru un an (1951) sau cincinal (1951-1955) [43, ff. 5-14; 44, ff. 1-7]. Totodată, la sfârșitul anului 1950 au fost examinate rezultatele cercetărilor științifice planificate pentru cincinalul 1946-1950 [45, f. 3].

Printre carențele semnalate în activitatea Filialei Moldovenești în anul 1950 erau cele ce țineau de activitatea cercetătorilor științifici de la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură. Se menționa că „printre angajații Institutului nu există până în prezent un punct de vedere unic în ce privește originea limbii moldovenești, particularitățile ei specifice, ale moștenirii literare și problema includerii marxismului în cercetarea limbii moldovenești” [46, ff. 4-5]. De altfel, aceste probleme au fost semnalate și în presă [47, 4-5], la fel ca și realizările istoricilor [48, 2].

Concluzionând, menționăm că instituirea Filialei Moldovenești a fost determinată de transformările în infrastructura de cercetare a sistemului instituțional sovietic. Acesta a fost un proces de reevaluare a activității structurilor academice anterioare. Procesul a fost inițiat de autoritățile centrale, pregătit de periferie, aprobat de factorul de decizie și implementat de către executori. Nu a fost exclusă din vizer nici problema privind „supravegherea” cadrelor științifice, reformularea tematicii de cercetare, ajustarea strategiei de reorganizare la cerințele politice, ideologice și economice conjuncturale.

Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS și-a desfășurat activitatea până la 2 august 1961, când, pe baza acestui organism științific, a fost creată Academia de Științe a RSS Moldovenești.

Referințe:

1. Arhiva Centrală a Academiei de Științe a Moldovei (ACAȘM). Fond 1, inv. 1/2, d. 3.
2. Ibidem.
3. Arhiva Organizațiilor Social-Politice ale Republicii Moldova (AOSPRM). Fond 51, inv. 8, d. 448.
4. Ibidem, d. 458.
5. *Academia de Științe a Republicii Moldova – 50*. Chișinău, 1996.
6. *Academia de Științe a Moldovei: Istorie și contemporaneitate, 1946-2006* / Coord. ed. Demir Dragnev, Ion Jarcuțchi. Chișinău: Știința, 2006.
7. JARCUȚCHI, I. File din istoricul Academiei de Științe (65 de ani de la formarea primelor institute academice din Republica Moldova). În: *Akados. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*, 2011, nr.(2) 21), p.14-22.
8. FURDUI, T. ș.a. Știința. În: *Republica Moldova. Ediție enciclopedică*. Ed. a 2-a. Chișinău, Institutul de Studii Enciclopedice, 2010, p.410-429.
9. MANOLACHE, C., XENOFONTOV, I. Instituționalizarea științei academice în RSS Moldovenească (1946–1961). În: *Akados. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*, 2016, nr.1 (40), p.16-22.
10. ТАРАСОВ, О.Ю. *Очерки истории организации науки в Советской Молдавии (1924-1961)*. Кишинев: Штиинца, 1980.
11. *Akados. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*, 2016, nr.3 (42), p.19-165.
12. DRAGNEV, D. Etapele evoluției științelor socioumanistice din Moldova (1946-2016). În: *Probleme actuale ale istoriei științei* / Ed. și red. șt.: Constantin Manolache; resp. ed.: Ion Valer Xenofontov. Chișinău: Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, 2017, p.6-34.
13. Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM). Fond P-2848, inv. 2, d. 109.
14. AOSPRM. Fond 51, inv. 8, d. 448.
15. ANRM. Fond-2848, inv. 8, d. 109.
16. AOSPRM. Fond 51, inv. 8, d. 458.
17. Ibidem, d. 397.
18. Ibidem, d. 38.
19. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/2, d. 4.
20. ANRM. Fond P-2848, inv. 2, d. 109.
21. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/2, d. 4.
22. Ibidem, inv. 1/1, dos. 26.
23. Ibidem, inv. 1/2, dos. 4.
24. Ibidem.
25. Ibidem, d. 3.
26. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/3, d. 6.
27. Ibidem, d. 8.
28. Ibidem, d. 10.
29. Ibidem.
30. Ibidem.
31. Ibidem, inv. 1/2, d. 9.
32. ANRM. Fond P-2848, inv. 2, d. 109.
33. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/1, dos.137.
34. ANRM. Fond P-2848, inv. 2, d. 109.
35. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/2, d. 4, f. 107-108; d. 5.
36. Ibidem, d. 5.
37. AOSPRM. Fond 51, inv. 8, d. 397.
38. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/3, d. 18.
39. Ibidem, inv. 1/1, d. 18.
40. Sesia Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a Uniunii RSS în raionul Bulboacă (6 octombrie 1949). În: *Moldova socialistă*, 1949, nr.201, 7 octombrie, p.1.
41. ZASLAVSKII, M. Erozia solului și lupta împotriva ei. În: *Moldova socialistă*, 1950, nr.157, 9 august, p.3.
42. ANRM. Fond P-2848, inv. 6, d. 246, f. 50-64.
43. ACAȘM. Fond 1, inv. 1/1, d. 26.
44. Ibidem, d. 76.
45. Ibidem, d. 24.
46. Ibidem, d. 24.
47. CIOBANU, I. Despre unele probleme ale dezvoltării limbii moldovenești. În: *Moldova socialistă*, 1950, nr.60, 22 martie, p.3-4.
48. LEVIT, S. O carte prețioasă de istorie a Moldovei. În: *Moldova socialistă*, 1950, nr.207, 18 octombrie, p.2.

Anexă

Activitatea Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS în imagini

Pavel Baranov, președintele Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS, membru corespondent al AȘ a URSS (1949-1954). *Muzeul Științei al AȘM.*
Fond foto. Cota arhivistică: 00433

Gherasim Rudi, președintele Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești (18 iulie 1946 – ianuarie 1958), ține un discurs în fața Prezidiului Bazei Moldovenești de Cercetări Științifice a Academiei de Științe a URSS, iunie 1949. *Arhiva Națională a Republicii Moldova.*
Fond foto. Cota arhivistică: 2767

Nicolae Dimo, membru titular al Academiei Agricole a URSS. *Muzeul Științei al AȘM.*
Fond foto. Cota arhivistică: 00208

O expediție de cercetare a colaboratorilor Grădinii Botanice, 1949. *Muzeul Științei al AȘM.*
Fond foto. Cota arhivistică: 00010

Cercetători la Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS, decorați „cu prilejul aniversării a 25 de ani de la formarea RSS Moldovenești” (sic!), 1949. *Muzeul Științei al AȘM.*
Fond foto. Cota arhivistică: 00059

Nicolae Corlăteanu, Eugen Russev și Ion Ceban, cercetători la Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS, 1949. *Muzeul Științei al AȘM.*
Fond foto. Cota arhivistică: 00066d

O ședință a cercetătorilor științifici de la Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS, 1950.

Muzeul Științei al AȘM.

Fond foto. Cota arhivistică: 00069

O ședință a conducerii Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS, începutul anilor 1950.

Muzeul Științei al AȘM.

Fond foto. Cota arhivistică: 00071d

Tatiana Gheideman, director al Grădinii Botanice (1950-1964), șef al Laboratorului de floră și geobotanică (1965-1980). *Muzeul Științei al AȘM.*

Fond foto. Cota arhivistică: 00323

Ion Ceban, directorul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS, noiembrie 1950. *Muzeul Științei al AȘM.*

Fond foto. Cota arhivistică: 00077d

Prezentat la 19.12.2017